

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ

Αρκαλοχώρι, 31-08-2016

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

9η ΜΙΝΩΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΛΥΚΤΟΣ - ΔΙΚΤΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας, ο ΔΟΠΑΠ, ο Δήμος Οροπεδίου Λασιθίου και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Κασταμονίτσας διοργανώνουν την Κυριακή 4 Σεπτεμβρίου 2016 και ώρα 7:30 π.μ την 9η Μινωική Διαδρομή Λύκτος-Δικταίων Άντρον.

Οι περιπατητές θα πραγματοποιήσουν πεζοπορία διάρκειας περίπου τεσσάρων ωρών με αφετηρία την Αρχαία Λύκτο στις 7:30π.μ. και τερματισμό στο Ψυχρό - Δικταίων Άντρον.

Για δηλώσεις συμμετοχής οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να καλούν στο τηλέφωνο 2891031824.

Τεκμηρίωση της Μινωϊκής Διαδρομής Λύκτος-Δικταίων Άντρον με ιστορικά στοιχεία και αρχαίες πηγές

από τον Ι.Μ.Καραβαλάκη

Το Οροπέδιο Λασιθίου αποτέλεσε κατά την αρχαιότητα την τέταρτη περιοχή της Επικράτειας της Λύκτου, οι Λασύνθιοι ήταν ένα από τα τέσσερα μέρη των Λυκτίων και η ύπαρξη τους βεβαιώνεται από επιγραφικά στοιχεία. Είναι επίσης γνωστό ότι στο Δικταίων Άντρον ασκήθηκε κατά την περίοδο ακμής του Μινωϊκού πολιτισμού η λατρεία του νεαρού αναγεννημένου Θεού της βλάστησης, λατρεία που πέρασε στον

αστικό ιστό της Λύκτου τα ιστορικά χρόνια ως λατρεία του Βελχάνου (επίθετο του Δία στην Κρήτη), κληρονόμου του νεαρού Θεού της βλάστησης.

Η γέννηση του Δία

Η πρώτη δυναστεία των Θεών (Ουρανός-Γη) εκθρονίστηκε από τον Κρόνο, ο οποίος φοβούμενος μήπως εκθρονιστεί και ο ίδιος με τη σειρά του από κάποιον από τους γιούς του, κατέπινε τα παιδιά του μόλις γεννιόντουσαν.

Αγανακτισμένη η γυναίκα του από την κατάσταση αυτή και με συμβουλή των γονέων της έφυγε κρυφά στην Κρήτη, προκειμένου να γεννήσει εκεί.

Να πως διηγείται ο Ησίοδος την γέννηση του Κρηταγενούς Δία:

«Πέμπαν δ' ες Λύκτον, Κρήτης ες πίονα δήμον,
Οππότ' αρ' οπλότατον παίδων τέξεσθαι έμελλε,
Ζήνα μέγαν τον μεν οι εδέξατο Γαία πελώρη
Κρήτη εν ευτείη τραφέμεν ατιταλλέμεναί τε
Ένθα μιν ίκτο φέρουσα θοήν δια νύκτα μέλαιναν
Πρώτην ες Λύκτον κρύψεν δε ε χερσί λαβούσα
Άντρω εν ηλιβάτω, ζαθέης υπό κεύθεσι γαίης
Αιγαίω εν όρει πεπυκασμένω υληέντι».

(*Θεογονία στιχ.477-484*)

Μετάφραση:

Και την στείλανε λοιπόν στη Λύκτο, στην πλούσια της Κρήτης χώρα, την μέρα που ήταν να γεννήσει το πιο νέο από τα παιδιά της, τον μεγάλο Δία και δέχθηκε το βρέφος η πελώρια γη στην Κρήτη την μεγάλη να τον θρέψει και να τον φροντίζει. Και τότε, μεσ ' από της γρήγορης νύχτας τα σκότη φέρνοντας τον, ήρθε στην Λύκτο πρώτα και παίρνοντας τον με το χέρι της, σ' απάτητη τον έκρυψε σπηλιά μέσα στις άγιας γης τα βάθη, στο Αιγαίο βουνό το κατασκέπαστο από βλάστηση.

Στους οκτώ παραπάνω στίχους που αναφέρονται στη γέννηση του Δία παρατηρούμε ότι γίνεται δύο φορές λόγος για τη Λύκτο και μία για την «απάτητη σπηλιά» και το «κατασκέπαστο από βλάστηση» βουνό. Στενή, λοιπόν, κατά τη Θεογονία τόσο η σχέση μεταξύ Λύκτου, σπηλιάς και βουνού, όσο και η μεταξύ τους επαφή. Όσο και αν τα δύο τελευταία δεν κατονομάζονται ρητά, όμως εύκολα ταυτοποιούνται, η μεν σπηλιά με το σπήλαιο του Ψυχρού, το δε βουνό με την Δίκτη.

Είναι, λοιπόν, λογικό ότι ένας μεγάλος δρόμος, μια επιβλητική ιερά οδός, έωννε την Μητρόπολη της Λύκτου τόσο με το ιερό σπήλαιο της Δίκτης,

τόπο γέννησης του πολιούχου της Βελχάνου, όσο και με την εύφορη πεδιάδα του Οροπεδίου Λασιθίου.

Ο μεγάλος ανασκαφέας των περισσότερων αρχαιολογικών χώρων του Οροπεδίου, ο ακούρατος περπατητής των Μινωικών δρόμων της Κρήτης, ο Άγγλος αρχαιολόγος J.D.S. PENDLEBURY γράφει στο πολύ ενδιαφέρον έργο του «The Archaeology of Crete. An Introduction» για τους Μινωικούς δρόμους: «η πιο συνηθισμένη δυτική έξοδος από το Λασιθί είναι από το Κάτω Μετόχι προς Λύκτο σε τέσσερις ώρες».

Πράγματι, ο δρόμος που περνά από τον «πόρο της Χορτασάς», σημερινό «Τσούλη μνήμα», ένα από τα λιγοστά περάσματα επικοινωνίας του Οροπεδίου με το υπόλοιπο νησί, αποτελούσε κατά την Μινωική εποχή την σημαντικότερη αρτηρία επικοινωνίας του Λασιθίου, η οποία όμως αργότερα, στους ιστορικούς χρόνους, με την ανάπτυξη των οικισμών Παπούρας, Ντονατί κ.λ.π. περιέπεσε σε δευτερεύουσα μοίρα για να γνωρίσει όμως αργότερα, επί Τουρκοκρατίας, μέρες παλιάς δόξας.

Τέσσερα χρόνια μετά την εγκαθίδρυση της Κρητικής Πολιτείας, το νεοσύστατο κράτος χρηματοδότησε μεταξύ των άλλων δημοσίων έργων και την επισκευή της οδού Κασταμονίτσας - Οροπεδίου Λασιθίου μέσω Τσούλη μνήμα.

Για πολλές δεκαετίες αργότερα πάγιο αίτημα των κατοίκων του Οροπεδίου ήταν η κατασκευή αμαξωτού δρόμου στην αρχαία Μινωική διαδρομή. Το 1964 το παλιό Λασιθιώτικο αίτημα φάνηκε να υλοποιείται από την ΜΟΜΑ, που άρχισε τη διάνοιξή του. Δυστυχώς μισό σχεδόν αιώνα μετά, το έργο δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Σημείωση: Τα στοιχεία για τη σύνταξη του παρόντος ελήφθησαν από :

- Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο «Λύκτος Ευκτισμένη», εισηγήσεις καθηγητού κ. Ν. Φαράκλα, αρχαιολόγου Α. Βασιλάκη, Καστέλλι Πεδιάδος 9-11 Νοεμβρίου 2007.
- Άρθρα Ιωάννου Καραβαλάκη «Μυθολογία του Ν. Λασιθίου» στο συλλογικό έργο «Ιστορία του Ν. Λασιθίου» (ανέκδοτο) και «Τσούλη μνήμα, ένας πόρος εισόδου στο Λασιθί», εφημ. «Φιλελεύθερη Δύναμη», Ηράκλειο 10-6-1989.